

LASSU TAMÁS - MAURER GYÖRGY

SZOMSZÉDSÁGI-KÖZÖSSÉG TOBORZÓ (DOKUMENTUM 1981-BŐL)

1981-ben a "polgári nyilvánosság" szabadabb levegőjét szippantani Pesten az Akácfa utcába jártunk. Itt volt a Studió "K" színházi alkotóközösség (és nem mellesleg: pilisborosjenői kommuna) Teaháza. Élő cáfolatául a társadalomból kivonuló kommuna isten tudja honnan meggyökeresedett hazai képzetének. Itt, ahol annyi minden elhangozhatott és megtörténhetett, melyről a TV emlőin retardált magyar álmodni sem mert, nos, itt tette közszemlére két ifjú az alábbi, szomszédsgai közösségre toborzó felhívását:

Fontos meggyőződésünk, hogy akik hiteles emberi életet akarnak élni, társai egymásnak minden eltérő válaszuk és nézőpontjuk ellenére.

Hiteles életen a "világ megváltását", képességeink kiteljesítését, alkotó, színes, az értelmetlen kompromisszumoktól mentes életet értjük.

A hiteles életre törekvés nem maradhat egyéni, elszigetelt, mert sikerességének esélye így minimális. Paradox helyzet, hogy a társadalomba való beilleszkedés a társadalom tagjaival való kapcsolatok csökkenésével jár. A kapcsolat ugyanis a mi fogalmaink szerint mélyebb, minőségi viszony. Munkahelyén és lakóhelyén viszont az ember formális közösségekbe kerül, azaz olyan emberek közé, akiket nem maga választott.

A munkahely

hatalmi hierarchiájában és érdekviszonyai között igen kicsi a valószínűsége annak, hogy színes és mély emberi kapcsolatok alakuljanak ki. Az ismeretségek, barátságok rendszerint felszínesek, alacsony szinten elégitik ki az érintés igényét. Nagyon ritka a szerteágazó, sok személlyel (közösséggel) létesült, valóban mély összetartozás. A gondolat és élménycsere piciny parcellán zajlik, s bármily unalmas is a résztvevők számára, idővel pedig már nem is illik kilépni e területről. Ez szellemi és érzelmi erőkifejtést igényelne ott, ahol a passzivitás íratlan törvény, hatalma alá vonja a szellemet, az akaratot és a cselekvést.

A lakóhely

(elsősorban a város) még a munkahelynél is kevesebb lehetőséget kínál a kapcsolatokra. Az önálló lakás olyan nagy érték, hogy megszerzésénél háttérbe szorul minden egyéb szempont: a barátok, ismerősök közelsége, az épület, a helyiségek társas összejövételre alkalmas volta; a zöldterület igény; az egyszervolt kívánság, hogy legyen olyan szoba is, ahol festeni, zenélni, tornázni, barkácsolni, szobrokat készíteni lehet.

Többszörre az adott - és persze az esetleges - szomszédsg sem partner az ilyen lehetőségek együttes megteremtéséhez.

Lakótársaink gondolkodásukkal, életvitelükkel, érdeklődésükkel annyira elütnek tőlünk, hogy fel sem merülhet a futó, egymásnak köszönésnél mélyebb viszony.

A család

melege elfeledheti azt a személyiségtorzító folyamatot, amit a hibás társadalmi beilleszkedés okoz. A "nekem el kell tartanom a családom" (hamis) erkölcsi felmentést sugalló jelszava mögött nem egyszer gerinctelen kompromisszumok rejtőznek. Valószínűleg ezért olyan gyakori, hogy 40. életévük körül egyszerre rádöbbennek életük elhibázottságára, ifjúkori eszményeiket megcsúfoló életvitelükre.

A családban felnövő gyerekek a szülők akarata ellenére is sokat átvesznek az apák és anyák gátlásaiból, szorongásaiból, nem mindig veszik észre azok korlátait. Bármilyen fejlett személyiség, művelt ember is az apa és az anya, a gyerekeknek két személy kevés életforma-választási lehetőséget, azonosulási mintát nyújt. A kifelé zárt család - bármilyen minőségű is belső élete - az utódok számára kedvezőtlenebb fejlődési szintér, mint a nyitott.

Embertársainkkal való viszonyunkat a külső hatások és körülmények nehezen tetten érhető módon determinálják. Mégis azt érezzük: elfoglaltságaink, életterünk nagyobb kényszerítő erővel bír, mint gondolnánk, s főként, mint szeretnénk.

A külső körülmények (iskola, munkahely, lakóhely, szüleink társasága) alapvetően meghatározták

ismeretségeinket. Az iskola befejezése, a munkahely változtatások és elköltözések ugyan nem szüntették meg azonnal barátságainkat, de hosszabb távon mégis elháltak. Önmagunk igazolására egy ideig még küzdöttünk a folyamat ellen, áltattuk magunkat, hogy semmi sem változott, miközben már minden találkozás egyre erőszakosabb volt.

Kit okoljunk ezért? Magunkat, őket vagy a körülményeket?

Tartalmatlan lett volna minden olyan barátságunk, amely nem volt képes áthidalni az idő és tér korlátait?

Miért sajnálkoznánk, hiszen újabbakat kötünk - mondhatná valaki.

Két ember kapcsolata interakciók sorozata - alkalmazkodás. Ez annál mélyebb, minél több idő van a kibontakozásra. Egy viszony nem csupán kellemes időtöltés, legmagasabb rendű formájában a közös tevékenység és alkotás áll a középpontban. Miért olyan ritka az ilyesmi?

Képzeld el, hogy van egy ötleted, festményed, egy új és fontos gondolatod, s szeretnéd megvitatni, megmutatni vagy átadni 15-20 barátodnak. Még ha nem is vagy rettentően elfoglalt, akkor is több hétbe telik, amíg mindegyikkel találkozol. S addigra már hol van a szikra... Ezekről a találkozókról - többségükről - általában eleve lemondunk. Lemondunk olyan kölcsönösen megtermékenyítő alkalmakról, amik erőt, hitet adnának, szélesebb horizontot nyitnának.

Mi lenne, ha minden barátod a szomszédban, az alsó, a felső, a szemben lévő lakásban lakna? Ha lenne egy közös helyiségünk, ahol összejönnénk beszélgetni, vetíteni, és közös játékokat játszani. Micsoda élmény volna húsz-harminc azonos beállítottságú, de színes és eltérő egyéniségű emberrel egymás közvetlen közelében élni!

Kilépve a megszokott tér és időbeli elszigeteltségből, alkotó szellemi kapcsolatok sokasága létesül.

Csupán a közelség felfokozott életintenzitást, gyakoribb szellemi, érzelmi, társas élményt szül. Ilyen közösségben nem gyötör senkit sem a magány.

Micsoda előny a 10-20 vagy több gyereknek, hogy szüleik nem a szokásos elidegenült, rivalizáló, társadalmilag tagozódó viszonyban vannak egymással.

Vannak, persze, praktikus előnyök is. Idő- pénz- fáradság megtakarítás. Hogy ezek közül melyikkel kíván élni egy-egy közösség, azt nekik kell eldönteni.

Ne tévessze össze senki az effajta közösséget a csajkarendszerrel, vagy a nőközösséggel. Szexuális önállóságát mindenki maga őrzi.

A munka és a pénz meg- és beosztása a közösség tagjainak döntésén múlik.

A közösség lakótere nem hasonlíthat kollégiumra - fontos, hogy mindenkinek és minden "mag" közösségnek - ha úgy kívánja, önálló lakása vagy lakrésze legyen. Az egyedülléthez mindenkinek joga van.

A közösség maga alkotja szabályait, de ezek nem mondanak ellent a társadalom törvényeinek.

Szeretnénk ilyen közösséget alakítani. Ha van kedvetek, Veletek. Közületek is várjuk az effajta közösségre vágyó, megfelelő önkontrollal rendelkező, érett, nyitott személyiségeket. Lehet később is csatlakozni. Ha egyszer kialakítottuk a közösség magját, a tagok külső baráti körükből új tagokat, családokat vonhatnak be.

A közös építkezés megoldhatatlannak látszik, és elköltözéskor anyagi bonyodalmakkal járhat, ezért szomszédos lakásokat vagy házat (házakat) bérelnénk. Esetleg vehetnénk egy falusi portát.

Nem ragaszkodnánk leírt szabályokhoz. Ezek több kárt, mint hasznot hajtának. Íratlan törvények persze bizonyára lesznek. A mindenkit érintő, közösségi ügyekben szavazni lehetne.

Keressük azokat, akik hajlandók tenni valamit azért, hogy ebből az utópiából valóság legyen.

Keressük az elvi egyetértőket és a gyakorlati lehetőségekről tudókat.

Utóirat 1989-ben

Jelentkezők ugyan voltak, de közösségi együttélést nem sikerült létrehozunk, csupán hétfégi együttléteket egy parasztházban. Talán majd a kilencvenes években... (Nyugodtan mosolyogj kedves olvasó!) Negyven éven át megkíméltek Bennünket attól, hogy magyarul olvassunk a kommunisztikus telepek XIX. századi fénykoráról, az oroszországi kommunákról, a közel évszázados izraeli kibuc-mozgalomról és az életmódkísérletek hatvanas években kezdődő, majd a hetvenesekben kitereljesedő reneszánszáról.

De mit nekünk az a sok holt betű! Tessék meglátogatni ízlés szerinti közösségeket Dániától Spanyolországig. A következő számunkban rövid ismertetésüket és címlistájukat közzétesszük.